

Fatma Aydemir

Schimmen

Vertaald uit het Duits door Marcel Misset

SIGNATUUR

2022

Hüseyin... Weet je wie je bent, Hüseyin, als je de glanzende contouren van je gezicht in het glas van de balkondeur herkent? Als je de deur opendoet, het balkon op stapt, de warme lucht over je gezicht strijkt en de ondergaande zon tussen de daken van de woonblokken van Zeytinburnu oplicht als een reusachtige sinaasappel? Je wrijft je ogen uit. Misschien, denk je, misschien was elke horde, elk conflict in je leven er alleen maar om op een goede dag hierboven te staan en te weten: dit heb ik verdiend. Met het zweet op mijn voorhoofd.

Je hoort de eerste *ezan* van de avond op het balkon van je appartement, je ruime vierkamerwoning op de vierde verdieping waar je bijna dertig jaar voor hebt gewerkt en gespaard, terwijl je vier kinderen opvoedde en je vrouw een weliswaar bescheiden, maar nooit gebrekkig bestaan hebt gegeven. Je leefde je leven in drie diensten, Hüseyin, je deed alle diensten op zondagen, op feestdagen, je draaide overuren, je hebt van alle beschikbare mogelijkheden gebruikgemaakt die de fabriek bood om je familie te onderhouden, om voetbalschoenen te kopen voor de jongste, om de schulden van de oudste mee af te lossen en om iets opzij te kunnen leggen. En nu is het je eindelijk gelukt. Je bent negenenvijftig en huiseigenaar. Als Ümit over een paar jaar van school komt en je eindelijk Duitsland, dat kille, harteloze land, de rug toe kunt keren, dan is er dat huis hier in Istanbul, met jouw naam op het naambordje naast de bel. Hüseyin! Je hebt eindelijk een plek gevonden die je thuis kunt noemen.

Geniet ervan, Hüseyin. Luister naar hoe de harde muziek uit de winkels onder je plotseling verstomt, je alleen nog de *ezan* hoort, het toeteren en de stemmen van miljoenen mensen die op de straten blijven rondrennen om hun zaakjes te regelen. Luister

naar het gekrijs van de meeuwen, adem de zwoele lucht in die naar uitlaatgassen en verbrand vuil ruikt, laat je blik rustig nog een paar minuten ronddwalen over het gewoel beneden tussen de huizen voor je gaat bidden.

Kijk, tegenover je is net een filiaal van Ibrahim Tatlıses' lahmacunrestaurantketen geopend, je hield vroeger zoveel van zijn liederen, Hüseyin, je had een plaat van hem opgescharreld, trok elke avond in het pension een flesje witbier open, op het sissen van de kroonkurk volgde het ruisen van de platenspeler, de saz aan het begin van 'Tükendi Nakdi Ömrüm'. Weet je nog, Hüseyin, dat je bij dat lied zoveel sigaretten wegpaftte in dat kleine keukentje van het pension aan het eind van de gang, die lange, donkere gang, dat je lichaam leek op te lossen in de rook. Je ging in Ibo op, omdat hij in zijn liederen zong over de mensen naar wie niemand luisterde, de arme, donkere en hardwerkende mensen van het platteland, die net als jij waren, Hüseyin. Je ging op in Ibo omdat ook hij de taal van zijn ouders had afgelegd als een zak vol nutteloze kiezels.

Maar tegenwoordig kun je hem niet meer luchten of zien, je verafschuwt Ibo zelfs, zoals hij elke vrijdag in zijn tv-show rondhuppelt, onzin uitkraamt, zijn buikdanseressen aangaapt, die eerloze man, die een eerlijke handelaar op de markt van Urfa liet doodschieten omdat die hem niet wilde bedienen. Dat schreven de kranten, tenminste.

Nee, Hüseyin, dat is, met alle liefde, niet het soort mens van wie jij cassettes wilt kopen en naar wie je wilt luisteren. Bovendien is Ibo ook nog eens van volksmuziek overgestapt op Arabisch en jij hebt de alcohol en de tabak allang afgezworen – en zonder alcohol zijn die arabesken nauwelijks nog te verdragen. En dan nog: wat hebben de liederen van zo iemand je nog te bieden? Een man die zijn vrouwen slaat en daar ook nog eens openlijk mee te koop loopt? Niets. Maar Perihan, Hakan en Ümit zullen vast nog onder de indruk zijn van zijn restaurant. Hij is tenslotte van een van de beroemdste mensen van het land, wat heb jij ertegen in te brengen als je kinderen daar elke dag heen rennen om zich met die troep vol te proppen?

Integendeel, je zult ze er zelfs op trakteren, je zult verheugd naar ze kijken en blij zijn dat je je eindelijk kunt permitteren om ze elke zomer naar Istanbul te halen, die prachtige stad, waar zoveel eeuwen om is gevochten, zoveel bloed om is vergoten, en alles voor niets. Want niemand heeft begrepen dat deze stad zich niet laat veroveren, door niemand. Uiteindelijk verovert de stad namelijk altijd jou. Uiteindelijk zul je zelf nooit meer zijn dan een stofwolkje om de voeten van nieuwe veroveraars, altijd bezeten door hetzelfde verlangen, maar Istanbul zal ze allemaal in zich opnemen, ze verslinden, tot stof maken, zich met hen voeden en verder groeien tot een nog stralender pracht.

Jij, Hüseyin, wist al dat je ooit naar Istanbul zou terugkeren toen je hier voor het eerst kwam. Toen kwam je met de trein uit je dorp en bleef je hier een week hangen bij familie, voor je de bus en daarna de trein naar Zuid-Duitsland nam om daar aan het werk te gaan. Ze hebben je in een rij met andere arbeiders gezet, ze hebben jullie naakte lichamen geïnspecteerd en in jullie onderbroek gekeken. Dat was in het voorjaar van 1971.

Duitsland was niet wat je ervan hoopte, Hüseyin. Je hoopte op een nieuw leven, wat je kreeg was eenzaamheid, iets wat nooit een nieuw leven kan zijn, want eenzaamheid is een valstrik, is de voortdurende herhaling van steeds weer dezelfde herinneringen in je hoofd, is de zoektocht naar steeds weer nieuwe wonden in je allang verdwenen ik, is de heimwee naar mensen die je achterliet. Maar wat had je dan moeten doen, Hüseyin? Je kon toch niet terug naar je dorp. Dus bleef je en deed je wat je moest doen, zodat je komst tenminste nog enige zin had.

Wat gaat de tijd toch snel, Hüseyin. Je hebt in de laatste achttwintig jaar meer geld verdiend dan waar je in Turkije ooit van had kunnen dromen. Je hebt het verdiend omdat je je nooit te goed voelde voor het werk dat geen Duitser nog wilde doen. Je hebt nooit kunnen vermoeden dat je lichaam zo snel, nog vóór je pensioen, zo moe zou zijn als de Duitse economie na de Wende. Je wilde op het moment dat die twee ineens stortingen samenvloeiden en de metaalfabriek sloot, net als je meeste collega's met vervroegd pensioen gaan, maar daar kreeg je jammer genoeg

geen attest voor, al was je rug na al die jaren aan de smeltoven als een omgekeerde c naar binnen gedraaid en deden je knieën na korte wandelingetjes al vreselijk veel pijn.

Maar het was zoals het was, Hüseyin, want waar had je in godsnaam van moeten leven destijds, met nog drie kinderen thuis en met negenhonderd mark pensioen? Van je spaargeld? Had je van dit appartement moeten afzien, Hüseyin, alleen maar om een paar jaar eerder te kunnen beginnen met uitrusten, maar voor altijd gebonden aan Duitsland? Natuurlijk niet, Hüseyin. Dus ging je naar een andere fabriek, voor een lager loon en met lagere toeslagen, maar genoeg om je spaartegoeden op peil te houden en zelfs nog een beetje meer pensioen af te dragen. Het vouwen van kartonnen dozen kon je na het jarenlang omsmelten van metaalresten bij een temperatuur van vijftienhonderd graden ook niet echt werk meer noemen. Dus heb je nog vijf jaar langer gezwoegd, Hüseyin, tot je vorig jaar bij de kartonbaas hoogstpersoonlijk en uiterst hoffelijk om je ontslag vroeg. Hij was je ter wille en zo had je eindelijk tijd om een huis in Istanbul te gaan zoeken. Tijd om je weer te wijden aan je geloof, dat vele jaren als een dorstige bloem was verwelkt. Tijd om naar de stemmen in je binnenste te luisteren en vrede te sluiten met je demonen. En volgende week, als je zestig wordt, begint voor jou eindelijk ook je pensioen, Hüseyin. Ze noemen het vervroegd pensioen, Hüseyin, maar niets eraan voelt vroeg.

Wat gaat de tijd toch snel. Wie weet, misschien ga je helemaal niet meer terug naar Duitsland, misschien blijf je gewoon hier. Misschien willen Emine en je kinderen ook gewoon hier blijven als ze er eenmaal zijn en ze zien hoe mooi je het appartement voor ze hebt ingericht. Misschien maakt Ümit zijn school hier wel af. Misschien worden Perihan en zelfs Hakan hier wel verliefd en willen ze eindelijk trouwen. Je huivert bij de gedachte, Hüseyin, maar waarom? Was jij het niet zelf, die je oudste dochter Sevda handenwringend probeerde uit te huwelijken aan een man en haar een ultimatum stelde toen ze zeventienenhalf was? Je trouwt met die of met die, neem een besluit, maar een van bei-

den neem je, dan hoeven we ons tenminste geen zorgen meer te maken over wat Duitsland van onze Sevda maakt, onze Sevda, die te veel van het leven verwacht, die nooit tevreden is met wat ze heeft, met wat ze kan bereiken. Was het niet jouw idee, Hüseyin, om Sevda zo veilig te stellen? Was het niet jouw idee om haar dromen te vernietigen?

Maar arme Hüseyin, Sevda deed wat ze zelf wilde. Met twee kinderen aan haar rokken heeft ze het alsnog gemaakt. Zie je dat niet? En nu maak je je druk om Perihan en Hakan, terwijl je allang kunt weten dat je zorgen om je kinderen je zelden de juiste beslissingen influisteren. Ja, je glimlacht, Hüseyin. Doe dat! Het is tenslotte een prachtige dag, misschien wel de mooiste van je leven.

Alle meubels zijn gekomen. De mannen hebben ze neergezet zoals je wilde, de spiegel en het zware tweepersoonsbed voor Emine en jou in de achterste kamer, de beklede slaapbanken voor de kinderen in de twee kleine slaapkamers. In de woonkamer staat een versierd dressoir van donker, gepolitoerd hout, helemaal Emine's smaak. Ze zal het prachtig vinden, je weet het zeker.

Emine, van wie je houdt sinds je haar voor het eerst zag, één dorp verderop. Je kwam net terug uit militaire dienst, een beetje krankzinnig, een beetje gebroken, en daar liep ineens dat jonge meisje met gebogen hoofd voor je uit door de steeg, wit als een bolletje katoen. De volgende dag al heb je om haar hand gevraagd, bij haar tante, want haar ouders waren toen al jaren dood. Haar tante probeerde een glimlach te onderdrukken omdat ze haar tandeloze mond niet wilde laten zien, maar ze leek meer dan blij voortaan één mond minder te hoeven voeden.

Drieëndertig jaar is dat inmiddels geleden en je hebt altijd van Emine gehouden, meer dan van jezelf, ook die acht jaar dat je ver weg van haar alleen in Duitsland zat, je dacht altijd aan haar, je droomde elke nacht dat je naast haar lag, droomde elke dag van het rozenwater dat ze elke ochtend achter haar oorlelletjes smeerde, aan de koelte die haar huid zelfs onder twee dikke dekens behield. Niet één van de Duitse vrouwen die je in die acht jaar in de kroegen aan de rivier tegenkwam, kon je heimwee naar Emine

wegnemen, integendeel, hoe dichter je bij die vrouwen kwam, des te heviger verlangde je naar je Emine.

En toen lukte het je eindelijk om haar en de kinderen over te laten komen, eindelijk kwam er een einde aan dat eindeloze wachten. Jullie trokken in de benedenwoning van een geel gebouw, vlak bij de fabriek, waarin alleen Turken, Italianen en één oude Duitse weduwe woonden. Jullie maakten er het beste van, konden jullie kinderen naar betere scholen sturen dan ooit in Turkije mogelijk was geweest. Jullie hebben alles gegeven, aan iedereen, behalve aan Sevda. Het eerste kind is nu eenmaal altijd een experiment, wat wil je, mensen maken fouten, bij de volgende doe je het beter, toch Hüseyin? Bij de eerste, alleen bij de eerste.

En nu, Hüseyin, wacht je weer op Emine, behalve dat zij deze keer in Duitsland is en jij in Turkije bent. Volgende week komt ze, met Hakan, Perihan en de kleine Ümit, die eindelijk zomervakantie heeft. Je bent eerder gegaan om het appartement voor te bereiden. Voor zondag heeft Halime Bacı, de vriendelijke buurvrouw van beneden, een schoonmaakster voor je geregeld, die alles nog eens extra mooi schoon zal maken. Je blik valt op de keuken, Hüseyin, waar je tweede deur naar het balkon op uitkomt. Daar liggen in kranten gevouwen abrikozen, die Halime Bacı je vanmiddag heeft gebracht. Je hebt geluk dat je zo'n hulpvaardige en respectabele buurvrouw hebt getroffen, Hüseyin, dat is ook hier allang niet meer vanzelfsprekend.

De ezan zwijgt weliswaar weer, maar het is niet erg als je vandaag vijf minuutjes later bidt, Hüseyin, dus doe je de deur open, loop je de keuken in, pak je het fruit uit en laat er lauwwarm water overheen stromen. De balkondeur laat je openstaan om de geur van de nieuwe meubels weg te laten trekken. De abrikozen zijn al een beetje overrijp, zo eet je ze het liefst. Ze smaken zoet en vallen bijna uit elkaar.

Je eet er een, en dan nog een en dan wil je naar de badkamer lopen, Hüseyin, om je voor te bereiden op het gebed. Je hebt net besloten om je plakkerige vingers niet in de keuken te wassen

maar meteen naar de badkamer te gaan, waar je toch al je handen, je gezicht, je armen, je hoofd en je oren, je nek en je voeten moet wassen, je hebt net de eerste stap uit de keuken de gang in gezet als je een scherpe steek voelt in je linkerarm.

Je vraagt je af of je jezelf hebt geforceerd toen je de meubelsjouwiers hielp, die twee banken en drie slaapbanken door het trapenhuis droegen, hoewel ze je hulp vriendelijk afwezen. Maar zo zwaar waren die banken helemaal niet. De pijn trekt niet weg. Hij slaat toe, keer op keer. Als een bijl die je vlees in tweeën slijt, Hüseyin.

Het angstzweet loopt langs je nek, je lichaam kent deze pijn niet. Plotseling verspreidt zich een benauwenis door je borstkas, alsof je hele bovenlichaam samentrekt, tot het niet groter is dan een speldenknop. Toch blijf je staan, Hüseyin. Je staat daar en kruist je armen voor je borst alsof je jezelf omarmt. Je moet gaan zitten. Je zet twee stappen in de richting van de woonkamer, waar de nieuwe eettafel en de bijbehorende nieuwe, beklede stoelen staan, maar tijdens die twee stappen word je overspoeld door een golf van misselijkheid, je wilt toch liever naar de badkamer, maar dat red je nu niet meer, je lichaam buigt zich voorover en je braakt voor de voordeur, midden in de gang.

Je hoest, zinkt op je knieën en schreeuwt zo hard als je kunt naar je buurvrouw Halime Bacı. Je slaat met je handen op de vloer, maar weet niet of het geluid tot beneden doordringt. De wereld draait, in het voorbijgaan zie je de stukjes abrikoos op het eikenlaminaat. Je lichaam probeert overeind te komen maar het lukt niet, Hüseyin, alles is te zwaar, te veel, te krap, in je borstkas blijven de krampen in golven komen en terwijl je om Halime schreeuwt, probeer je op te staan, maar je verliest je evenwicht en je lichaam slaat tegen de vlakke, in je eigen braaksel.

Je houdt je hoofd uit alle macht omhoog, je schreeuwt, hapt naar adem, je schreeuwt weer, plotseling hoor je de stem van Halime Bacı op de gang, het klepperen van haar slippers op de stenen treden van de trap omhoog op weg naar jou. De kramp in je bovenlichaam is twee seconden weg, je slaagt er op de een of andere manier in om in die twee seconden je arm op te tillen naar

de deurklink en de deur open te krijgen, maar daar komt al de volgende kramp, met nog meer kracht, een pijn zo scherp, zo bitter als je nog nooit hebt gevoeld, je slaakt kreten die zo vreemd klinken dat je het zelf niet gelooft. Die kreten moeten van buiten komen, onmogelijk dat jij die zelf voortbrengt.

Je ziet hoe het lange, ovale, geschrokken gezicht van Halime Bacı zich over je heen buigt. Je begrijpt niet wat ze zegt, maar haar gezicht trilt, is vaal, ze kijkt verbijsterd. Het is als een spiegel waarin je kunt zien in wat voor toestand je je bevindt, Hüseyin.

De verwarde gedachten in je hoofd worden plotseling kristalhelder: het is over. Voorbij. Uit. Zo sterf je dus. In je eigen braaksel van overrijp fruit, in het huis waar je je hele leven van hebt gedroomd, je sterft gewoon zo, zonder de glinstering in Emines ogen te zien als ze hier voor het eerst binnenkomt, zonder de jeugdige opwinding van je jongste dochter en je beide zonen te beleven, niets zul je er ooit van meekrijgen – wat ze van de door jou uitgezochte meubels vinden, de drukke buurt en van Istanbul zelf, dat ze alleen maar van ansichtkaarten kennen, van de twee korte bezoeken toen ze jong waren en natuurlijk van tv.

Net als jij, eigenlijk, Hüseyin. Waarom wilde je eigenlijk per se naar Istanbul? Wat weet je eigenlijk van deze plek? Is dit echt de plek waar je naar verlangde, of is het maar een herinnering? Een herinnering aan de ontsnapping aan je geboortegrond, aan de tussenstop vóór de fabriek, aan de plek waar het niet meer ging om vergeten en nog niet om werk, de plek waar je voor het eerst vrij kon ademen.

Je wilt ademhalen, Hüseyin, je wilt niet sterven, niet nu, hoe gelovig je ook bent, al heb je altijd gezegd dat je klaar zou staan als Azraël je kwam halen. Misschien, denk je nu, hoopte je stiekem dat je geloof je aan een lang gezond leven kon helpen. Wat ben je toch naïef geweest, Hüseyin. Je bent niet klaar. Zo mag het niet eindigen. Niet zo. Als je tong niet zo zwaar als lood was, je mond niet zo vertrokken van de pijn die in je kookt en oplaait als een onbeheersbare heidebrand die werd aangestoken om al het vijandelijke leven te vernietigen, zou je bidden tot Allah, je zou Azraël smeken dat hij of zij of het je nog een week zou geven,

alsjeblijft, nog een week, alleen dat genadige uitstel om je geliefde gezin precies hier open te doen en ze door deze lichte kamers te leiden, daar is de slaapkamer van Hakan en Ümit, daar is de kamer van Perihan, dat is de woonkamer, hier is ons balkon, daar, aan de voorkant is het andere balkon, aan onze slaapkamer, Emine. Een week maar, om met ze langs het water te wandelen, ze op thee te trakteren, om de hand van je dochter vast te houden en haar te vertellen hoeveel je van haar houdt, om tegen je zonen te zeggen hoe trots je op ze bent, om Sevda te bellen, haar om vergeving te smeken, om de stemmen van je kleinkinderen te horen die je al die jaren zo hebt gemist, misschien nog iets langer dan een week, je bent toch allang gestopt met roken, Hüseyin, dat verlengt toch je leven, hoe kun je uitgerekend nu aan een hartinfarct overlijden en alles missen wat zich hier in dit huis zal afspelen, in jouw huis?

Hüseyin, je tuurt ingespannen, spert je ogen wijd open. Halime Baci is weg, maar alweer terug, je begrijpt dat Halime Balci een ambulance heeft gebeld en je smeekt om nog even vol te houden, ze bet je gezicht met een vochtige doek, ijskoud glijdt hij langs je voorhoofd, over je neus, je trekkende mondhoeken. Heel even lijkt het alsof er een gat in je hart ontstaat, een gat waarin alle pijn verdwijnt, wegzinkt en weg is.

Hüseyin, je weet dat het maar even duurt, je weet dat hij terugkomt, zo dadelijk, de pijn zal terugkomen, je kunt niet zeggen hoe je dat weet, hoe je dat zo zeker weet, maar de volgende kramp komt zeker, hij zal nog heviger zijn, hij zal je ver weg voeren, ver van hier, je weet het, dus benut je de gapende leegte in je borstkas, gebruik je de laatste kracht die je in jezelf vindt, om je lippen te bewegen. De vale, doodsbange Halime kijkt je vragend aan, houdt haar oor bij je mond om beter te kunnen verstaan wat je wilt zeggen, je mompelt het, een woord, en Halime vraagt 'Wat? Wat zeg je?' maar je kunt niet meer, je ziet een schaduw over de muur vallen, je voelt koude zweetdruppels in je nek, maar je hoeft niet bang te zijn, Hüseyin, die schaduw ben ik. Ik beloof je dat ik hier blijf, in dit huis, in je appartement en ik zal waken over je gezin als ze hier aankomen, ik geef je mijn woord, Hüseyin, ik

beloof het je, maar voor jou is het tijd om te gaan, Hüseyin, daar kan zelfs ik niets aan veranderen.

Wees niet bang, Hüseyin, kom, haal adem, een beetje maar, net genoeg om weer heer en meester over jezelf te zijn om de woorden te fluisteren die je een leven lang voor dit moment hebt bewaard. Eigenlijk wil je ze nog niet zeggen, omdat je nog niet wilt opgeven, maar het is niet meer aan jou, Hüseyin, en je wilt het doen voor het te laat is, je haalt adem om los te kunnen laten, om zelf te beslissen dat het tijd is om los te laten. Je haalt adem en fluistert: *Eşhedü en la ilahe illallah...*

ÜMIT

Het telefoontje kwam midden in de nacht. Een kreet.

Ümit wist niet of de kreet uit een van zijn dromen kwam die hem de laatste tijd steeds met een knoop in zijn maag deden opschrikken uit zijn slaap. Hij bleef liggen, tot hij op een gegeven moment de voordeur open hoorde gaan en hij Hakans stem hoorde. Op blote voeten huppelde hij zijn kamer uit en zag hij iedereen bij elkaar, Peri, Hakan, zijn moeder, midden in de nacht. Met versteende gezichten zaten ze in de woonkamer, ze zagen hem niet eens. *Hoe kon dit gebeuren? Gewoon zo? Waarom hebben ze hem niet meteen naar Duitsland gebracht? Hoe dan? Met een helikopter! Maakt dat iets uit? Ze hebben daar geen goede dokters! Het kan niet... het kan niet*, mompelden ze in zichzelf in de donkere woonkamer, tot de zon opkwam en de werkelijkheid indaalde.

Baba was dood. Ze moesten erheen, meteen. Vind maar eens een vlucht naar Istanbul met vier vrije plaatsen midden in de zomervakantie. Dat kun je vergeten. Peri belde snikkend alle reisbureaus af, haar gezicht verkreukeld en vol glitters, alsof ze net van een feest kwam. Hakan stak op het balkon met een gefronst voorhoofd de ene sigaret na de andere op en Ümits moeder, Ümits moeder was niet meer dan een hoopje ellende, losgeraakte ledematen die verspreid op de bank lagen als een plas goulash, hoe kreeg je die ooit nog opgelapt?

Peri vond een vlucht, vanuit Frankfurt in plaats van Stuttgart, drie in plaats van vier stoelen. Hakan trok een blikje Red Bull open en belde met een ander reisbureau. Ümit was stiekem opgelucht dat hij zijn afspraak met dr. Schumann zou missen en schaamde zich meteen voor die gedachte.

De zoon van Feraye Teyze, hun buurman, reed ze in zijn BMW

uit de 3-serie door de files. Ze vlogen met een maatschappij waar ze nog nooit van hadden gehoord en lieten het eten, worstjes met puree, onaangeroerd. Ümits moeder en Peri hielden onafgebroken. Ümit keek door het ovale raam naar de wattenwolken en dacht na over de tektonische platen, die bij aardrijkskunde waren behandeld. Hij zweefde over het continent, landde met horten en stoten en stopte aan het uiterste eind van de landingsbaan, de mensen om hem heen applaudisseerden, de zon ging net onder, twintig kilometer verderop lag Azië.

En nu schijnt hij alweer, volledig onbewogen door het leven dat net teloor is gegaan, het gezin dat gebroken is. Hij plakt tegen het raam, krabt aan Ümits oogleden. Van buiten dringt het geraas van duizenden motoren naar binnen en Ümit ligt in dit vreemde huis dat hem van zijn vader heeft beroofd en wil alleen maar dat de wereld hem rust gunt, heel even maar, dat ze even stil blijft staan, zodat hij kan proberen zich voor te bereiden op wat er allemaal komen gaat. Of een plan kan smeden om ertussenuit te knijpen, of eigenlijk wil hij alleen maar in zijn eentje in die naar verse verf ruikende kamer blijven liggen, de dag aan zich voorbij laten trekken zonder door iemand te worden gestoord.

Hij laat zijn oogleden zakken, knijpt zijn ogen nog steviger dicht en probeert terug te keren naar die gewichtloze plek waar hij soms belandt als hij in slaap valt. Vlak voor hij wegglijdt, dooft, verloren ronddolend door de pikzwarte schaduwen van een dichtbegroeid Duits woud, vlak daarvoor is er dat korte moment van spanning tussen slaap en niet-slaap dat hem in zijde hult, optilt en langzaam wegvoert. Zijn moeder noemt het Şekerleme; suikerslaap.

Maar het helpt niet. De hitte roostert Ümit in zijn bed. Op zijn tong ligt een film die naar metaal smaakt, geen idee hoe hij daaraan komt. Op een vreemde manier doet het Ümit aan zijn jeugd denken. Uit de keuken klinkt gerammel, in de kamer naast de zijne wordt gepraat, op straat toeteren auto's en klinkt muziek op uit de winkels. Alles beter dan dat krankzinnige gejack gisteravond. Hij doet voorzichtig zijn ogen open, het plafond van zijn

kamer heeft de kleur van vanille-ijs. Ümit zou wel willen kotsen. Die geur van nieuwigheid hier, dat alles hier levend wil zijn. Maar levend wordt het nooit, dit huis, hier woont de dood.

Ümit kijkt naar het lege bed aan de andere kant van de kamer. Het groene laken ligt nog steeds netjes opgevouwen op de uitgetrokken slaapbank. Hakan is dus nog niet aangekomen. Hij zou toch de nachtvlucht uit Straatsburg nemen? Hopelijk haalt Hakan de begrafenis op tijd, denkt Ümit. Laat me in godsnaam niet alleen met mijn huilende moeder en zussen daar staan. Hij wil ze met liefde helpen, maar weet gewoon niet hoe, Hakan kan dat soort dingen. Hij zal wel snel opduiken hier, met zijn gemillimeterde hoofd, een fris kapsel, die brede kaken die elke twijfel met kauwgum wegmalen, hij zal iedereen wel rustig krijgen, zijn arm om zijn moeder heen slaan, Peri een schouderklopje geven, Ümit zal er bij blijven staan, goed kijken en dan steeds weer proberen om het net zo te doen.

De lucht is plakkerig, Ümit stikt zowat, maar hij wil daar nog een tijdje alleen liggen, op die slaapbank, vóór hij naar Peri en zijn moeder gaat. Toen ze gisteravond met de taxi van het vliegveld aankwamen, stond beneden op straat al een verveeld groepje kettingrokende mannen, die snel de koffers van de taxichauffeur aanpakten om zich nuttig te maken. Boven voor de deur ontstond een berg van bestofte omaschoenen, halfopen, zwart, bruin, donkerblauw, van leer of van plastic dat eruitzag als leer. Binnen zaten op elkaar geklemd minstens vijftig vrouwen die baden, huilden en baden alsof ze het vergieten van tranen met evenveel zorg hadden ingestudeerd als hun gebeden. De mannen verzamelden zich weer beneden voor de deur. Wie waren die mensen in godsnaam? Hoe hadden ze dat zo snel gehoord, van Ümits vader? Wie had ze besteld?

Ümit vluchtte zo snel als hij kon naar de badkamer, sloot zichzelf daarin op, trillend op de rand van het bad, luisterend naar het doffe geweeklaag in de kamer ernaast. De vrouw die het hardst huilde, was niet zijn moeder. Hij herkende de stem niet, hij leek op die van een krankzinnig geworden aap. Toen Ümit voorzichtig de sleutel van het slot omdraaide, voorzichtig de deur

opendeed en voorzichtig door de hal sloop en langzaam de overvolle kamer betrad die zijn vader als woonkamer had ingericht en die nu angstaanjagend naar oude vrouwenzweet rook, zag hij dat de krankzinnige aap zijn tante Ayşe was.

Hij herkende haar aan haar linkeroog met de witte wimpers en de ontbrekende wenkbrauw. Het leek wel naakt, Ümit zag dat het oog ook een andere kleur had dan haar rechteroog. Vreemd dat Ayşe Yenge zo moest huilen, zo dierbaar kon haar zwager haar toch niet zijn geweest. Ümits vader had maar zelden over zijn broer Ahmet en diens vrouw Ayşe gesproken, nooit kwamen ze op bezoek, ze belden zelfs niet, niet eens met *bayram*. Ümit kende Ayşe van een zwart-witfoto waarop zij en Ahmet poseerden voor een rozenstruik, het moet na hun verhuizing naar Wenen zijn geweest. Ook Ümits ouders hadden dergelijke foto's uit hun eerste tijd in Rheinstadt, voor een bloemperk of naast de fontein in de Poststraße. Ümit hield van zulke foto's, bekeek ze steeds weer, misschien omdat ze vertelden over verlangen, het verlangen naar schoonheid in een nieuw leven.

Fors en machtig zat ze nu in kleermakerszit midden in de woonkamer, tussen twee vrouwen die wel haar lijfwachten leken en die geduldig de steentjes van hun gebedssnoeren telden. Die twee waren de enigen die niet huilden. Hun lichamen waren gehuld in lange zwarte gewaden die op beddenlakens leken en alleen hun bolronde gezichten vrijlieten. Ayşes hoofddek was al lang op haar schouders gegleden, ze sloeg onafgebroken met haar handen op haar knieën en bracht ritmische kreten voort. Misschien was ze bang, dacht Ümit, dat zij de volgende zou zijn. Misschien hilde ze daarom ook zoveel. Of ze hilde nog steeds om haar man, die pas een halfjaar geleden was overleden.

Ümit keek om naar zijn moeder en Peri en merkte tegelijkertijd hoe hij, zonder dat hij er iets aan kon doen, zelf langzaam het centrum van alle aandacht werd. Al die vrouwen, die in een cirkel op klapstoelen zaten of op de grond, krabbelden de een na de ander weer op, kwamen in vertraging overeind en kwamen op hem af als zombies in de films waar Hakan soms 's nachts naar keek. Ze vormden een zombiewachtrij om hem, de een na de an-

der, met klamme kussen en omhelzingen hun medeleven te be-
tuigen, sommigen van hen in een taal die Ümit niet verstond. Ze
roken allemaal hetzelfde, naar eau de cologne en bedorven ma-
gen. Ümit probeerde steeds een beetje lucht tussen zijn magere
bovenlichaam en de warme, weke borsten van de vrouwen te la-
ten, maar tevergeefs.

Uit zijn ooghoeken zocht hij naar Peri, uiteindelijk vond hij
haar, hij wilde haar een teken geven dat ze hem moest redden,
maar Peri stond in een hoek naar haar eigen voeten te staren.
Aan de manier waarop ze vol afkeer met de rug van haar hand
haar wangen afveegde, kon hij zien dat ook zij in die brij van
medeleven verzeild was geraakt. Toch voelde Ümit zich compleet
verlaten onder al die kussen van vreemde vrouwen. Hij voelde
zich een eenzaam weesjongetje, met wie de hele wereld meehuil-
de en medelijden had, omdat hij het nooit tot iets zou brengen
zonder de beschermende hand van zijn vader boven zijn hoofd.
Een verliezer.

Ümit ligt nog steeds in bed. Hij hoort flarden van gesprekken,
voetstappen op de gang waar zijn vader is gestorven. De lucht in
de kamer staat stil, gloeit, is ondraaglijk. Ümit wil zich bewegen
maar het lukt niet. Hij ligt in zijn eigen kleverige vocht. Hij moet
aan de vreemde taal van die zombievrouwen denken en aan dat
zijn moeder ook in die taal met hen sprak. Waarom weet Ümit
niet dat zij een vreemde taal spreekt? Waarom heeft hij die nog
nooit gehoord? Hij heeft altijd gedacht dat zijn moeder alleen
Turks sprak en ongeveer drie woorden Duits, en plotseling staat
ze daar, antwoordde ze op iets en Ümit had geen idee wat ze zei.
Waar heeft ze dat geleerd?

Ümit vermoedt dat het Koerdisch was, omdat het op het nieuws
ook altijd over Koerden gaat, vanwege de arrestatie van die Öca-
lan. Maar hoe kan het dat Ümit nooit heeft gehoord dat zijn moe-
der Koerdisch is? Was zijn vader het dan ook? Wat zijn zijn zus-
sen en hijzelf dan? Heeft hij soms niet goed geluisterd als erover
werd gesproken? Had hij dan weer zitten dromen? Op je vijftien-
de moet je toch weten wat je bent, Ümit kan nu toch niet gewoon

naar haar toe lopen en vragen, *anne, zijn wij Koerden?* Dat is toch absurd en pijnlijk, zoiets weet je toch?

Het lukt hem om uit bed te springen, hij doet het snel, maakt snel het raam open, pakt zijn walkman en schiet weer tussen de lakens. Hij heeft te snel bewogen, de kamer draait, Ümits hoofd wordt zwaar, de metalige smaak ligt nu niet meer op zijn tong, het metaal verspreidt zich door Ümits hersenen. Elke ademtocht van zijn lichaam lijkt mechanisch, in zijn oren klinkt gepiep, alsof zijn gedachten scharnieren zijn die te lang niet zijn gesmeerd. Ümit slaakt een zucht en zet zijn walkman aan om het gepiep te overstemmen. Biggie roept *And if you don't know now you know* in Ümits blikken hoofd. De cassette heeft hij laatst van Hakan gekregen, kort voor hij uit huis ging. Eerst was Ümit blij dat hij zijn kamer niet meer met zijn grote broer hoefde te delen, maar Hakan was nog niet weg of een panische angst overviel Ümit. Wat als hij in zijn slaap zou stikken en niemand het zou merken?

Hier mag hij tenminste weer een kamer met Hakan delen. Als Hakan nog komt, natuurlijk. Ümit spoelt de cassette door naar Mariah Carey. Die stond natuurlijk niet op Hakans cassette, niet zijn stiel. Ümit heeft over een van Hakans doodsaai nummers 'The Beautiful Ones' opgenomen toen dat op de radio was. Helaas praat op het hoogtepunt van het nummer, als Mariah en Dru Hill samen zingen, de presentator erdoorheen. Daarom heeft Ümit zich voorgenomen het Butterfly-album hier te kopen. Peri heeft verteld dat er in Turkije winkels zijn waar je cassettes met welke nummers dan ook kunt laten maken, of gewoon kopieën van albums kunt kopen voor niet meer dan een mark of zo. Ümit weet dat soort dingen niet, hij was negen toen ze voor het laatst in Turkije waren, hij herinnert zich alleen nog de suikerkristallen op de Haylayf-koekjes en het kleine meisje dat voor de koekjeswinkel werd overreden. Haar lichaam, dat ze voor Ümits ogen oprapten, was zo klein en zo broos als een levenloos vogeltje langs de stoeprand.

Normaal moet Ümit altijd huilen als hij aan het koekmeisje denkt. En meestal ook als hij dat nummer van Mariah Carey

hoort. Maar sinds het nieuws is alles anders. Sinds het telefoontje gisteren, sinds die kreet in de nacht, of nee, eigenlijk sinds het moment waarop Ümit slaperig de woonkamer binnenkwam en zijn familie, of dat wat daar nog van restte, in tranen en in shock voor hem zat, kon Ümit zelf niet meer huilen. Hij bedenkt dat hij vanaf nu iemand anders zal zijn, denkt dat het verlies er is. Dat hij het alleen nog niet voelt, het is nog niet in zijn lichaam neergedaald, niets doet hem pijn. Alleen dat ene gevoel. Rouw.

Ümit moet de hele tijd denken aan die keer dat zijn vader bij een van Ümits thuiswedstrijden langs de kant van het voetbalveld stond en helemaal alleen plotseling vanaf de zijlijn brulde: *Saldır! Koş oğlum!* En Ümit rende verder, keek niet naar zijn vader, zijn hoofd zat vol met bonkende gedachten. Hij schaamde zich dat zijn vader hem over het veld in het Turks bevelen toebrulde in plaats van gezellig met de andere vaders te kletsen, een Radler te drinken en af en toe iets in het Duits te schreeuwen. Hij schaamde zich dat zijn vader zomaar was langsgelopen, op de terugweg van boodschappen doen, met een volle boodschappentas in de hand, een tas van de Aldi ook nog eens, en het enige wat Ümit wilde waar de anderen bij waren, was niet met die Aldi-tas in verband te worden gebracht. Nog dezelfde avond had hij zijn vader gesmeekt om niet meer naar zijn wedstrijden te komen. Hij stond verlegen in de keuken, zijn handen in zijn broekzakken, zei baba, je leidt me af van de wedstrijd, maar zijn vader wist precies waar het om ging en wierp Ümit een blik toe waarvan hij nu wenste dat die nooit tussen hen was gewisseld.

Er is een leegte. Die was er al toen zijn vader nog leefde. Hij zal er vast aan wennen dat zijn vader er niet meer is, alles went uiteindelijk, maar hoe lang duurt dat eigenlijk? En nog belangrijker: hoe lang duurt het voor de anderen eraan wennen? Wanneer kan Ümit weer met zijn moeder praten zonder de angst in haar ogen te hoeven vrezen?

Want sinds gisteren kijkt ze alsof ze voortdurend in paniek is, misschien in paniek omdat ze niet weet of ze de pijn zal overleven? Zal Ümit zijn vader pas kunnen missen als hij zich geen zorgen meer hoeft te maken om zijn zus en zijn moeder die alle-

bei hun verstand kwijt lijken te zijn sinds dat telefoontje in de nacht? Ze zijn op het vliegveld ingestort, in het vliegtuig ingestort, tijdens de paspoortcontrole ingestort en op de taxistandplaats ingestort en tussendoor waren ze zo uitgeput dat ze zich aan elkaar moesten vastklampen om niet zoek te raken tussen het afval dat de stoep bedekte. Ümit verstijfde telkens weer, sloeg zijn ogen neer, probeerde zich zo onopvallend mogelijk te gedragen, als een in gedachten verzonken vreemde die slechts toevallig naast die twee gebroken vrouwen stond en hij wilde alleen nog maar weg, waar dan ook heen, of maar tien meter verderop, omdat de wereld iets van hem leek te verwachten waar hij niet toe in staat was.

Dood. Hij is dood. Wat is dat eigenlijk, dood? Iets als slapen, maar dan langer? Een droom, maar dan zonder de traptreden waar je tijdens het wakker worden vanaf laziert? Suikerslaap? Sterf je niet je hele leven al, als je elke ochtend opstaat als een ander mens, elke dag iets banger, verdrietiger, als iemand die in steeds minder geloof? Is de persoon die Ümit gisteren was, vannacht niet ook gestorven? Kun je ooit nog de lichtheid terugvinden die je, zeg, op je tiende voelde? Nee? Waar is dat jongetje nu dan? Waar?

Ümit trekt het laken over zijn hoofd en denkt aan Jonas. Eigenlijk heeft Ümit dr. Schumann beloofd elke gedachte aan Jonas van zich af te zetten als een hinderlijke gedachtewolk. Als hem dat moeite kost, moet hij aan het elastiekje dat hij meestal om zijn linkerpols draagt trekken, aan dat dunne elastiekje dat vaak om bosuien wordt gewikkeld in de supermarkt. Dr. Schumann heeft het hem overhandigd alsof het een kostbaar geschenk was, een belangrijk instrument om de gedachtecarrousel in zijn hoofd te stoppen. Maar dr. Schumann is ver weg en het elastiekje ligt in een prullenbak op het vliegveld van Frankfurt. Ümit zit gevangen in deze treurwoning en het enige wat hem hier uit krijgt, is die carrousel. De lach in zijn ogen als Jonas heeft gescoord. Na de wedstrijd feliciteerde Ümit hem altijd met een vluchtige omhelzing, die dan 's nachts in zijn hoofd duizend keer werd herhaald

en elke keer veranderde, elke keer langer en inniger werd, tot Ümit en Jonas uiteindelijk op de middenstip lagen en hun lichamen tegen elkaar wreven alsof ze vuur wilden maken.

Ümit probeert zich de geur van Jonas' shirt te herinneren, waar hij in de kleedkamer vaak aan rook als iedereen onder de douche stond. Jonas' zweet rook naar Juicy Fruit. Ümit laat zijn handen in zijn onderbroek glijden, maar er gebeurt niets. De cassette is weer bij Hakans nummers beland, 'Ruff Ryders' Anthem'. Ümits rechterhand probeert het nog een paar keer, maar geeft het ten slotte op. Grappig. Dat gebeurt hem anders nooit. Misschien is het de rouw om zijn vader, die Ümit gisteren maar niet kon voelen, althans niet zoals de anderen. Hij kon niet huilen, wierp zich niet op de vloer, hij stond daar maar en voelde een monster in zichzelf, een monster dat almaar groter werd en alles verslond, zijn denken, zijn gevoel, zijn trek in eten.

Hij ligt net in dat plakkerige halfduister onder zijn dekbed te denken dat rouw misschien wel bij iedereen anders is. Bij zijn moeder en zijn zus bestaat hij uit een voortdurend instorten, bij Ümit is het eerder zijn lul die roerloos slap blijft, als plotseling zijn dekbed wordt weggetrokken en Peri daar staat met een uitdruktingsloos gezicht en een handdoek om haar hoofd. Ze zegt iets, maar Ümit hoort alleen maar DMX zijn refrein brullen, in een reflex trekt hij zijn handen uit zijn onderbroek. Peri vertrekt geen spier, draait zich om en loopt de kamer uit. Misschien heeft ze het niet gezien. Ümit trekt de koptelefoon van zijn oren, schiet in zijn broek en loopt naar de badkamer.

Koud water klettert net zo lang in zijn gezicht tot de knoop in zijn keel wat lossier zit. Ümit heeft al anderhalve dag niets meer gegeten. In de woonkamer zitten zijn moeder en zijn zus al aan de gedekte ontbijttafel. De tafel is groot en rond, hij verhaalt van plannen voor etentjes met het hele gezin, Okey-spelletjesavonden, dingen die in dit gezin nooit zijn gedaan. Ümit haat de tafel meteen al, maar gaat toch zitten omdat hij niet weet wat hij anders zou moeten doen. De buurvrouw met de dikke brillenglazen van de woning beneden is er ook weer, ze vult de theeglazen. Het gemurmel van het hete water uit de kan bezorgt Ümit hoofdpijn.

‘Waar is Hakan?’

Zijn vraag vervliegt.

Iedereen zit op stopverfachtige broodjes te kauwen, slurpt de hazenbloedkleurige thee, allen doen dus of ze zitten te ontbijten, maar niemand neemt van de abrikozenmarmelade, van de watermeloen of wat er nog meer op tafel staat en ergens naar zou kunnen smaken. Emine staart alleen maar met behuilde ogen naar het glanzende roodbruin van haar theeglas en zit erbij als een lege huls. Peri daarentegen maakt een uitgeslapen indruk, wakkerder dan gisteren. Haar pas gewassen haar is in een natte paardenstaart gevlochten, ze is bijna weer zoals Ümit haar het beste kent; ze zit in kleermakerszit op haar stoel en slurpt met een ernstig gezicht van haar thee, honderden dingen tegelijk aan haar hoofd.

‘Peri, waar is Hakan?’

‘Hij heeft zijn vlucht gemist. Hij komt vanavond.’ Peri werpt een vluchtige blik naar rechts, om zo onopvallend mogelijk de reactie van haar moeder te peilen. Ümits moeder zet haar theeglas neer en ademt uitgeput uit. Peri’s grote donkere ogen kijken waarschuwend naar Ümit.

‘Vanavond pas?’ vraagt hij desondanks. ‘Haalt hij het dan niet...?’

Er gaat een siddering door de kamer.

Alsof Peri en de buurvrouw met hun schouders het woord begrafenis proberen af te schudden.

De buurvrouw gaat naast Ümit zitten en legt haar koude hand op de zijne. Haar gezicht is lang en smal als het masker uit *Scream*.

‘Je vader wacht al langer dan een dag in een hal. We kunnen hem daar niet langer laten liggen. We moeten hem aan de aarde geven.’

Aan de aarde geven? Waarom zo’n haast, denkt Ümit, maar nu zegt hij het niet. Zijn moeder neemt haar zijden hoofddoek af, wuift zich koelte toe met haar handen. Haar grauwe gezicht krijgt kleur, wordt woedend. De buurvrouw staat op van tafel en haalt een glas water uit de keuken.

‘Hier, Emine.’

‘Dank je, bacım,’ zegt Ümits moeder met een krakerige stem. Ze neemt maar een klein slokje.

‘En waar is Sevda Abl?’

Peri knijpt één oog dicht en werpt Ümit met het andere een dreigende blik toe. *Hou je bek, zeg de blik, hou gewoon je bek.*

Zijn moeder leunt met haar ellebogen op tafel en spreidt haar handen alsof ze wil gaan bidden.

‘*Rabbim!* Geef me geduld!’

Peri schudt haar hoofd, wetend wat er nu komt, en kijkt Ümit nog steeds aan, *zie je nou wat je doet.*

‘Die kinderen,’ snauwt zijn moeder, haar bovenlichaam schommelend als een zwaarbeladen schip op de oceaan. Ook Ümit weet wat er nu komt. Alles aan zijn moeder was altijd al zo dramatisch dat elke opkomende bui zich van tevoren aankondigt. In gebaren, met zuchten en om zijn hoogtepunt te bereiken in een duizelingwekkende bloeddruk. Ze is makkelijk uit haar evenwicht te brengen, dat was altijd al zo. Toch deinst Ümit terug als ze met haar gebalde vuist op tafel slaat.

‘Die kinderen! Ze hebben maar één taak,’ roept Emine met haar wijsvinger zwaaiend. ‘Maar één! Ze moeten hun ouders waardig begraven. En dat is ze al te veel! Zelfs dat is ze te veel!’

Peri schuift haar stoel dichterbij haar moeder.

‘Anne! Ümit en ik zijn er toch! Wind je niet op. Je bloeddruk,’ zegt ze. Ze streelt zachtjes over haar hand, alsof ze de lawine zo nog kan stoppen.

‘Maar hoe zit het met Sevda Abla? Waar is ze?’ vraagt Ümit zachtjes aan de buurvrouw. Die legt een stukje schapenkaas op zijn bord en schudt haar hoofd in onwetendheid.

Zijn moeder is intussen doorgeschoten naar razernij. Ze slaat nog een tweede keer op tafel. Deze keer krimpen ze allemaal ineen.

‘Je zuster heeft haar vliegtuig gemist! Hoe bestaat het! Sevda vindt zichzelf de slimste op deze wereld, vindt dat ze beter is dan wij, alleen maar omdat ze een beetje geld heeft verdiend. Maar kijk, het lukt haar niet eens om op tijd op het vliegveld te komen. Ze deugt nergens voor!’

Haar hoofd kiept voorover in haar handpalmen. Haar bovenlichaam siddert, ze begint te snikken. ‘Waar heeft hij dat aan verdiend? Jullie vader heeft dit niet verdiend...’

Peri rolt met haar ogen en staat voorzichtig op. Ze schudt hulpeloos haar hoofd. De buurvrouw knikt naar haar en neemt het over, ze gaat naast Emine zitten om haar te troosten alsof ze haar niet gisteren pas voor het eerst heeft ontmoet. Waarom bekommert die buurvrouw zich eigenlijk om iedereen? Heeft ze niets beters te doen? Het zal wel niet. Maar hoe doet ze dat, met zoveel medeleven, alsof het om haar eigen familie gaat, alsof het háár rouw is? Ümit weet dat hij haar eigenlijk dankbaar moet zijn, maar hij vindt haar gedrag onecht en bovendien gruwet hij van haar spokengezicht.

Zijn moeder huilt zo hard als hij haar nog nooit heeft horen huilen. Ümits borstkas krimpt ineen. Met zijn hoofd half voorovergebogen kijkt hij om zich heen. Zal het hem deze keer lukken om mee te huilen en zijn moeder in zijn armen te nemen? Of kan hij gewoon doen wat hij het liefste wil, namelijk opstaan en achter Peri, die zich heeft omgedraaid, aanlopen naar de achterste kamer, waar nog een tweede balkon is? Kan hij daar niet gewoon met Peri een sigaret roken? Ümit weet niet wat de juiste beslissing is en daarom blijft hij maar gewoon zitten, zonder zich te verroeren.

Hij moet aan Sevda denken. Hij heeft nooit begrepen wat het probleem was tussen zijn moeder en zijn oudste zus. Hij was nog een baby toen Sevda trouwde en vertrok. Het is een oude geschiedenis, zolang als hij zich kan herinneren heerste er een kilte tussen die twee. Ümit kijkt naar de versierde commode in de hoek, de rechthoekige spiegel die erboven hangt. Alles ruikt nieuw, naar lak, naar hout, naar plastic dat tijdens het transport om de meubels gewikkeld zat, stelt Ümit zich voor. Hij kan het appartement alleen maar haten, omdat het de droom van zijn vader was en het nu even definitief tot het verleden behoort als zijn vader zelf. Het huis is niet meer dan een museum, het museum van de dromen van Hüseyin Yılmaz. En wat heb je nou aan musea?